ResearchGate

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: https://www.researchgate.net/publication/324149824

Duygu dışavurumu, empati, depresyon ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiler. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(2), 27-46.

Article · April 2012

CITATIONS
10

READS
1,280

2 authors:

Şennur Tutarel-Kışlak
Ankara University
58 PUBLICATIONS **217** CITATIONS
SEE PROFILE

Işıl Göztepe-Gümüş
Ankara University
3 PUBLICATIONS **15** CITATIONS
SEE PROFILE

All content following this page was uploaded by Şennur Tutarel-Kışlak on 01 April 2018.

The user has requested enhancement of the downloaded file.

DUYGU DIŞAVURUMU, EMPATİ, DEPRESYON ve EVLİLİK UYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİLER*

Doç.Dr.Şennur TUTAREL - KIŞLAK
Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Psikoloji Bölümü

Psk. Işıl GÖZTEPE
Ankara üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Klinik Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı

Öz

Bu araştırmanın amacı demografik değişkenler, duygu dışavurumu, depresyon, empati ile evlilik uyumu arasındaki ilişkileri incelemektir. Bu amaç doğrultusunda Evlilikte Uyum Ölçeği, Duygu Dışavurum Düzeyi Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği ve Empati Eğilim Ölçeği 167 evli kişiye (102 kadın, 65 erkek) uygulanmıştır. Duygu Dışavurum Düzeyi Ölçeği/Duygusal Tepki alt ölçek puanlarının evlilik uyumunu yordadığı belirlenmiştir. Hoşgörü/Beklenti ve Duygusal Tepki alt ölçek puanları ile Depresyon puanlarının, evlilikte uyum düzeyi yüksek olan grup ile düşük olan grup arasında farklılaştığı da görülmüştür. Uygulamanın klinik bir örneklemle yapılmamış olması, evli kişilerde duygu dışavurumuyla ilgili bulguların önemini artırmaktadır. Gelecekte evlilik üzerine yapılacak çalışmalarda, duygu dışavurumu değişkeninin dikkate alınması önerilir.

Anahtar sözcükler: Evlilik uyumu * duygu dışavurumu * depresyon * empati

THE RELATION AMONG EXPRESSED EMOTION, DEPRESSION, EMPATHY AND MARITAL ADJUSTMENT

Abstract

The aim of this study was to examine the relation among demographic variables, expressed emotion, depression, empathy and the marital adjustment. In accordance with this aim, Marital Adjustment Scale, Level of Expressed Emotion Scale, Beck Depression Inventory, and Empathetic Tendency Scale were applied to 167 married individuals (102 women, 65 man). Level of Expressed Emotion Scale's Emotional Response Subscale was determined as the variable, predicting marital adjustment. It was found out that the scores of Tolerance/Expectance and Emotional Reaction Subscales, as well as the scores of Depression differed between two groups with a high and low level of marital adjustment.

The significance of the findings on expressed emotion of married couples increases, since the research was not conducted by using a clinical sample. Accordingly, it would be worth taking into consideration the variable of expressed emotion in further studies on marriage.

Key words: Marital adjustment • expressed emotion • depression • empathy

* *Bu çalışma, 12. European Congress of Psychology (4-8 july 2011)'de "The relation among expressed emotion, depression, empathy and marital adjustment " başlığıyla poster bildiri olarak sunulmuştur.*

Giriş

Bütün kültürlerde toplumun en küçük ve en temel birimi olan aile, birbirleriyle biyolojik, psikolojik ve sosyal ilişkiler içinde olan ve sorumlulukları bulunan bireylerden oluşur. Aile; eşler alt sistemi, anne-baba alt sistemi ve kardeşler alt sistemi olarak üç alt sisteme ayrılmıştır. Evlilikle oluşan eşler alt sistemi, en anlamlı kişilerarası ilişkilerden biridir (Kılıç, 2009; Özgüven, 2000; Tutarel-Kışlak, 1997). Sosyal bilimciler tarafından bir evliliğin nasıl iyi bir şekilde ilerleyeceğine ilişkin yapılan çalışmalarda evlilik uyumu, evlilik doyumu, evliliğin niteliği gibi kavramlar öne çıkmaktadır. Kısaca, evlilik süresince nasıl bir ilişki kurulduğu, neler hissedildiği ve evliliğin niteliğinin eşleri nasıl etkilediği gibi konular araştırmacılar için önem taşımaktadır. Evliliğin niteliği; uyum, doyum ve mutluluk kavramları ile çiftler tarafından yapılan öznel değerlendirmelerle belirlenmektedir. Evliliğin niteliğini, uyum kavramının en iyi şekilde değerlendirdiği düşünülerek, ilgili araştırmalarda uyumla ilgili etmenlere sıklıkla yer verilmektedir (Erberk ve ark., 2005, Erdoğan, 2007). Evlilik uyumu, evlilikte isteklerin ve beklentilerin ne kadar karşılandığıyla (Demiray, 2006), ayrıca bir evliliğin zorunlu ve gönüllü niteliklerinin bir dengeye ulaşmasıyla ilişkilidir. Zorunlu nitelikler, her evlilikte var olan gelenek, görenek ve yasalara bağlı zorunluluklara karşılık gelmektedir (Haley, 1988). Eşlerin uyumlu olabilmesi için; eşler arasında etkili bir iletişimin kurulması, eşlerin ortak değer ve amaçlara sahip olmaları, kararları ortak verebilmeleri, ayrıca akrabalarıyla olan ilişkilerinde, boş zaman etkinliklerinde ve gelir idaresi konularında anlaşma içinde olmaları gerekmektedir (Kocadere, 1995; Şener ve Terzioğlu, 2002).

Bazı sosyodemografik değişkenler evlilik uyumunu etkilemektedir. Örneğin eşlerin yaşları, evlilik süreleri, aile ziyaretleri gibi değişkenler ile evlilik uyumu arasında bağlantılar görülmüştür (Demiray, 2006). İlk kez evlenenlere kıyasla yeniden evlenenlerin evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu, ayrıca evlilik süresi ve çocuk sayısı ile evlilik problemlerinin ve cinsel problemlerin pozitif yönde ilişkili olduğu bildirilmektedir (Jose ve Alfons, 2007). Fışıloğlu (2001), akraba evliliği yapanların uyumlarının düşük olduğunu belirlemiştir. Ekonomik koşullar ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin incelendiği bir araştırmada, düşük ekonomik koşullardaki çiftlerin daha fazla psikolojik sıkıntıları olduğu bulunmuş ve bu bağlamda evlilik uyumunun da olumsuz yönde etkilendiği görülmüştür (Kinnunen ve Feldt, 2004).

Eşlerin uyumlu bir evlilik yaşantısına sahip olmaları için duygularını paylaşmaları, empatik anlayış sergilemeleri, bireysel farkları kabul etmeleri, ilgi ve sevgi duygusunu birbirlerine iletebilmeleri gerekmektedir. Empatik anlayış eksikliği evlilikte sorun yaratma potansiyeli olan

belli başlı alanlardan biridir (Özgüven, 2000). Epstein ve Mehrabain (1972) empati tanımını, karşıdaki kişinin duygusal deneyimine karşılık verebilme olarak yapmıştır. Olaylara eşin bakış açısından bakabilmek, eşlerin evlilik doyumunu etkileyen çeşitli davranışların ve evlilik uyumunun belirleyici etmenleri arasındadır (Davis ve Oathout, 1987; Long ve Andrews, 1990). Duygusal zekanın alt boyutlarından biri olan eşlerin birbirlerinin duygularını anlama ve yönetme konusunda kadınların lehine fark bulan, duygusal zeka ile evlilik doyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptayan (Üncü, 2007), ayrıca evlenecek çiftlerin duygusal zeka açısından benzer kişileri seçtiklerini belirleyen (Cingisiz ve Murat, 2010) çalışmalar mevcuttur. Tutarel-Kışlak ve Çabukça (2002) ise, kültürümüzde evli kişilerin empati becerilerinin evlilik uyumlarını artıran bir değişken olduğunu vurgulamıştır.

Duygular, insanın en önemli deneyimleri arasındadır. Kişilerarası ilişkilerde ve ruh sağlığında duyguların ifadesi ve duygularla baş etme oldukça büyük rol oynamaktadır. Duygu dışavurumu kişilerarası ilişkilerin bazı anahtar görünümlerine işaret eden bir yapıdır (Wearden ve ark, 2000). Duygu dışavurumu ihtiyaç ve beklentilerimizi başkalarına iletmenin bir yoludur (Ölçer ve ark., 2010). Duygu dışavurumu kavramı; eleştirel olma, düşmanca tavır alma, aşırı ilgi duyma, müdahaleci olma, yakınlık kurma ve olumlu yorumları kapsamaktadır (Berksun, 1992; Deniz ve ark, 1998; Wearden ve ark, 2000). Eleştirel olma; eleştiri niteliğinde diğerini suçlama, gücenme, beğenmeme ve onaylamama gibi ifadeleri içermektedir. Düşmancıl olma, genelde negatif duygu dışavurumu olarak tanımlanmaktadır. Aşırı ilgi duyma ve müdahaleci olma ise aşırı koruyup kollamayı, kısıtlayıcı, kontrol edici ve dalıcı/müdahaleci davranışları belirtmektedir (Berksun, 1992).

Ingolsby ve arkadaşları (2005), duygu dışavurumu ile evlilik uyumu arasında güçlü bir ilişki olduğunu ve bu konuda kadınlar ile erkekler arasında fark olmadığını gözlemlemişlerdir. Araştırmacılar, duygu dışavurumu ile depresyon, anksiyete bozuklukları, şizofreni, kalp hastalıkları, kanser gibi pek çok tıbbi ve zihinsel bozukluklar arasındaki ilişkiyi de vurgulamışlardır. Guerrero ve arkadaşları (2008), kızgınlık ve evlilik doyumu arasındaki ilişkide, kızgınlık duygusunun nasıl ifade edildiğinin aracı bir rol oynadığını belirtmişlerdir. Yüksek düzeyde sözel saldırganlık evliliğin niteliğini bozmaktadır (Gavazzi ve ark.,2000). Duygu dışavurum tarzları ile evliliğin niteliği arasındaki ilişkiyi belirlemede eşlerin kendi duygularına dair farkındalıkları da rol oynamaktadır (Civan, 2011).

Uyumlu bir evliliğe bağlı olarak gelişen evlilik uyumu insan yaşamında önemli bir rol oynamakta ve bu da bireylerin psikolojik sağlığını etkilemektedir. İnsanların evliliklerinde yaşadıkları uyumsuzluklar ve çatışmalar sonucunda ise sıklıkla psikolojik rahatsızlık gösterdikleri ve psikolojik yardım talebinde bulundukları görülmektedir (Bloom ve ark., 1978). Fidanoğlu (2007) evlilik uyumu ve eşlerin somatizasyon düzeyleri arasında, Düzgün (2009) ise evlilik uyumu ile depresyon arasında negatif yönde bir ilişki belirlemiştir. Eşlerin yaşı, evlilik süresi ve evlenme yaşının, evliliğin geleceğini değerlendirdiği ve depresyon puanlarının evlilik uyumunu yordadığı belirtilmektedir (Düzgün, 2009). Genelde mutsuz ve boyun eğici olan eşlerin, depresif kadınların, evliliklerinde daha mutsuz oldukları (Blum ve Mehrabain, 1999), çiftlerin boyun eğici davranışlarının algılanan problem çözme yetisinin düşmesine yol açtığı, dolayısıyla da evlilik doyumunu azalttığı yönünde bulgular vardır (Hünler ve Gençöz, 2003).

Ellis, akılcı olmayan düşüncelerin, kişide depresyonu da içinde bulunduran psikolojik sorunlara yol açtığını belirtmiştir (Ellis, 2007). Beck'in Bilişsel Modeli'ne göre insanların duygu ve düşünceleri, olayların yorumlanış, anlamlandırılış biçimlerinden etkilenebilmektedir (Beck, 1991). Bilişsel yapıda yer alan işlevsel olmayan şemalar, depresyonda olduğu gibi psikopatolojiye özgü bilişsel hatalara yol açar. Hatalı bilgi işleme sonucunda ise uygun olmayan olumsuz otomatik düşünceler ortaya çıkar (Beck, 1991; Türkçapar ve ark., 2009). Beck'e göre duygusal bozukluklar, yaşam olaylarının gerçekçi olmayan bir şekilde değerlendirilmesi ya da düşünce yapısındaki bozukluklar sonucunda oluşur. Depresyon da bu duygusal bozukluklardan biridir (Clark ve ark., 1989). Örneğin, depresif bireyler başarılarını dışsal, değiştirilebilir ve özel etmenlere yüklerken; başarısızlıklarını değişmez, içsel ve genel etmenlere yükleme eğilimindedirler (Abramson ve ark., 1978). Sorumluluk yüklemelerini ise nedensel yüklemelerden daha fazla yapmaktadırlar (Tutarel-Kışlak, 1996).

İncelenen literatür dikkate alındığında, evlilik uyumu ve depresyon arasındaki ilişkiyi gösteren pek çok çalışma olduğu görülmektedir (Örneğin, Burns ve ark., 1994; Düzgün, 2009; Heene ve ark., 2005; Tutarel-Kışlak, 1996). Depresyonun evlilik uyumunu değerlendirmede önemli bir değişken olduğu belirtilmektedir.

Empati ile evlilik uyumuna ilişkin çeşitli çalışmalar ise empatinin evlilik uyumunun önemli belirleyicilerinden bir diğeri olduğunu göstermektedir. Hem kadınlar hem erkekler için

karşısındakinin bakış açısını anlamanın, evlilik uyumlarını belirlemede önemli bir etmen olduğu düşünülmektedir (Long ve Andrew, 1990; Long, 1994; Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002).

Duygu dışavurumu ile ilgili yapılan çalışmaların klinik örneklem ve aileleri üzerine olduğu görülmektedir (Örneğin, Berksun, 1992; Cosci va ark., 2011; Cruise ve ark., 2011; Ebrinç ve ark., 2001; İlnem ve ark., 1998; Mc Farlane ve ark., 2007; Subandi, 2011; Tüzer ve ark., 2003). Yabancı literatüre bakıldığında, klinik örneklemle olmayan ve duygu dışavurumu ile evlilik uyumu arasındaki ilişkileri inceleyen bazı çalışmalara rastlanmaktadır (Gavazzi ve ark., 2000; Guerrero ve ark., 2008; Ingoldsby ve ark., 2005). Bu bilgiler doğrultusunda, kültürümüzde evlilik uyumu ve duygu dışavurumu değişkenlerini inceleyen pek az çalışma olması ve duygu dışavurumu kavramının genelde klinik örneklemde incelenmiş olması nedeniyle bu çalışmada, sözü edilen değişkenler arasındaki ilişkinin bir de klinik olmayan bir örneklemde ele alınması amaçlanmıştır. Civan (2011), duygu dışavurumunu öfke, üzüntü ve mutluluk duygularını ölçen bir ölçekle belirlemiştir. Bu araştırmada ise klinik örneklemde yaygın olarak kullanılan, duygu dışavurumu kuramlarına bağlı olarak geliştirilen Duygu Dışavurumu Düzeyi Ölçeği ile duygusal tepkilerin yanı sıra, dalıcılık/müdahalecilik (intrusiveness) ve hoşgörü/beklenti (tolerance/expectation) açılarından da yakın ilişkiye yaklaşmak hedeflenmiştir.

Bu araştırmada öncelikle, sosyodemografik değişkenler (yaş, cinsiyet, evlilik süresi, evlenme yaşı, evlenme biçimi, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, çalışıp çalışmama durumu, çocuk sayısı gibi) ile duygu dışavurumu, empati ve depresyon puanlarının evlilik uyumunu yordayıp yordamadığını incelemek amaçlanmıştır. Yanı sıra, evliliğinde uyumlu ve uyumsuz uç grupların empati, depresyon ve duygu dışavurum düzeyi (dalıcılık/müdahalecilik, duygusal tepki ve hoşgörü/beklenti) puanları arasındaki farkları belirlemek hedeflenmiştir.

Yöntem

Katılımcılar

Bu araştırmanın örneklemi 102'si kadın 65'i erkek olmak üzere 167 gönüllü evli kişiden oluşmaktadır. Katılımcılara ait özellikler Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

	Toplam (N=167)	
	Frekans	**(%)**
Yaş		
22-30	39	% 20.4
31-40	54	%32.4
41-50	54	%32.4
51-62	20	%12
Eğitim Düzeyi		
İlkokul	23	%13.8
Ortaokul	20	%12
Lise	60	%35.9
Üniversite	63	%37.7
Gelir Düzeyi		
Alt	4	%2.4
Orta	95	%56.9
İyi	64	%38.3
Çok İyi	3	%1.8
Evlilik Yaşı		
16-20	37	%22.2
21-25	79	%47.4
26-30	38	%22.8
31-40	10	%6
40-48	3	%1.8
Evlilik Süresi		
1-5	30	%18
6-10	37	%22.2
11-15	20	%12
16-20	24	%14.4
21-30	47	% 28.2
31-41	9	%5.4
Evlilik Türü		
Tanışarak	115	%68.9
Görücü usulü	50	%29.9
Çocuk		
0	24	%14.4
1	39	%23.4
2	85	%50.9
3	16	%9.6
4-6	3	%1.8

Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırmada yer alan katılımcıların büyük çoğunluğu 31-50 yaş aralığındadır. Katılımcılar çoğunlukla lise ve üniversite mezunlarından oluşmakta ve %57'si orta düzey SED'den gelmektedir. Katılımcıların yaklaşık yarısının 21-25 yaşları arasında evlendiği ve çoğunun evlilik süresinin 21-30 yıl ile 6-10 yıl arasında değiştiği görülmektedir. Katılımcıların yarısının iki, kalanların 1 ve 3-6 arasında çocuğu olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmaya katılan evli bireylere araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ile Evlilikte Uyum Ölçeği (EUÖ), Duygu Dışavurumu Düzeyi Ölçeği (LEE), Beck Depresyon Envanteri (BDÖ) ve Empati Eğilim Ölçeği (EEÖ) uygulanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu (KBF)

Bu formda katılımcıların, yaş, cinsiyet, evlilik süresi, evlenme yaşı, evlenme biçimi, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, çalışıp çalışmama durumu, çocuk sayısı gibi demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır.

Evlilikte Uyum Ölçeği (EUÖ)

Evlilikte Uyum Ölçeği (EUÖ) Locke ve Wallace (1959) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması Hunt'ın (1978) ve Freeston ile Plechaty'nin (1997) puanlama sistemleri doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. EUÖ 15 maddelik bir ölçektir. EUÖ bir genel uyum sorusu, anlaşma alanlarını ölçen sekiz soru ile çatışma çözme, bağlılık ve iletişimi ölçen altı soruyu içermekte ve ölçekten alınan puanlar uyumsuzluktan uyumluluğa doğru artmaktadır. Uyumlu ve uyumsuz evliliği olan bireylerin ayırt edilmesini sağlayan kesme noktası ise 43.5 olarak belirlenmiştir (Tutarel-Kışlak, 1999). Ölçeğin güvenirliğini test etmek amacıyla yapılan işlemlerde iç tutarlık güvenirlik değeri .90, iki yarım test güvenirliği .84, test- tekrar test güvenirliği .57 olarak bulunmuştur. Ölçeğin ölçüt geçerliğini belirlemek amacıyla İlişkilerde Yükleme Ölçeğinden yararlanılmış ve korelasyon katsayısı -.54 olarak bulunmuştur (Tutarel-Kışlak, 1999).

Ölçeğin yapı geçerliği çalışması (Tutarel-Kışlak, 1999) sonucunda iki faktör elde edilmiştir. Birinci faktör anlaşma ve anlaşmama durumlarını, ikinci faktör ise ilişki tarzını göstermektedir. Birinci faktör genel uyum ve duygu, cinsellik ve toplumsal kurallar gibi durumlardaki anlaşmaya işaret eden ilk dokuz maddeden oluşmaktadır. İkinci faktör boş zaman etkinlikleri, çatışma çözme ve güven gibi ilişki tarzıyla ilgili son altı maddeyi kapsamaktadır.

Mevcut araştırmada ölçeğin iç tutarlık katsayı değeri .56 olarak bulunmuştur.

Duygu Dışavurumu Düzeyi Ölçeği (DDÖ)

Duygu Dışavurumu Düzeyi Ölçeği (DDÖ), Cole ve Kazarian tarafından 1988'de geliştirilmiştir. Ölçek kişilerarası ilişkilerde algılanan duygu dışavurum düzeylerini değerlendirmektedir. Ölçeğin kuramsal temelleri duygu dışavurumu (expressed emotion) kuramı ve araştırmacılarına

dayanmaktadır. Altmış maddeden oluşan ölçeğin Dalıcılık/Müdahelecilik (intrusiveness), Duygusal Tepki (emotional response), Hastalığa Karşı Tutum (attitude toward illeness) ve Hoşgörü/Beklenti (tolerance/expectation) olmak üzere 4 alt ölçeği vardır. Ölçeğin iç tutarlılığına bakılmış ve güvenirlik katsayısı .95, test tekrar test güvenirliği ise .81 olarak belirlenmiştir (Cole ve Kazarian, 1988).

Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışmasında (Berksun, 1992) katılımcıları hasta ve hasta yakınları oluşturmuştur. Ölçeğin toplam puan güvenirlik katsayısı .93 bulunmuştur. Dalıcılık/Müdahalecilik ve Duygusal Tepki alt ölçekleri için güvenirlik katsayıları .80, Hastalığa Karşı Tutum alt ölçeği için .82 ve Hoşgörü/Beklenti alt ölçeği için katsayı .83 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin puanlanmasında olumsuz duygu dışavurumu yüküne sahip cevaplar 1 puan; olumlu duygu dışavurumu yüküne sahip cevaplar ise 0 puan almışlardır.

Mevcut araştırmada Dalıcılık/Müdahalecilik ve Duygusal Tepki için güvenirlik katsayıları .74, Hoşgörü/Beklenti için ise .73 olarak belirlenmiştir.

Bu araştırmada klinik örneklemle çalışılmadığı, bir hastalık sürecinde diğerinin duygu dışavurumu ölçülmediği için "hastalığa karşı tutum" alt ölçeği kullanılmamıştır. Ölçeğin yönergesinde, kişilerden eşlerinin kendilerine karşı tutumlarını ifade eden cümleleri doğru ve yanlış olarak değerlendirmeleri belirtilmiştir.

Beck Depresyon Envanteri (BDE)

Beck Depresyon Envanteri (BDE), Aaron T. Beck ve arkadaşları tarafından depresyonda görülen bilişsel, duygusal, motivasyonel eğilimleri ölçmek amacıyla geliştirilmiştir (Beck ve ark. 1961, Beck ve ark. 1988). BDE 21 maddeden oluşmaktadır Ölçekten alınacak puanlar 0-63 arasında değişmekte olup, 17 ve üzerindeki puanlar depresyonun varlığını belirtmektedir (Hisli,1988,1989).

Beck Depresyon Envanteri (BDE)'nin 1961'de ve 1978'de geliştirilen iki formu bulunmaktadır. BDE'nin bu araştırmada kullanılan 1978 formunun Türkçe'ye uyarlanma çalışmasında iç tutarlık katsayısı .80, iki yarım test güvenirlik katsayısı .74, test tekrar test güvenirliği sırasıyla .73 ve .65 olarak bulunmuştur. BDE ile MMPI-D skalası arasındaki korelasyon ise .63'tür (Hisli, 1988, 1989). Mevcut araştırmada ölçeğin iç tutarlık katsayı değeri .84 olarak bulunmuştur.

Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ)

Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ), Dökmen (1988) tarafından geliştirilmiştir. 20 maddelik Likert tipi bir ölçektir ve kişilerin günlük yaşamlarında empati kurma eğilimlerini ölçmeyi amaçlamaktadır. EEÖ 70 kişilik bir öğrenci grubuna üç hafta arayla uygulanmış ve güvenirlik katsayısı .86 olarak bulunmuştur. Ölçeğin geçerliğini test etmek için ise EEÖ ve Edwards Kişisel Tercih Envanteri'nin Duyguları Anlama bölümü arasındaki ilişkiye bakılmış ve .68 düzeyinde bir değer bulunmuştur (Dökmen, 1988). Mevcut araştırmada ölçeğin iç tutarlık katsayı değeri .69 olarak belirlenmiştir.

İşlem

Araştırmada yer alan ölçekler araştırmacı tarafından katılımcılarda oluşabilecek yorgunluk ve alışkanlık etkisini azaltmak amacıyla sırası değiştirilerek verilmiştir. Katılımcılar araştırmada gönüllü olarak yer almış ve kendilerine araştırma hakkında gerekli bilgilendirme yapılmıştır. Ölçeklerin uygulanma süresi yaklaşık olarak 10-20 dakika sürmüştür.

Bulgular

Analizlerden önce araştırmaya katılan 172 evli katılımcıya ait veriler kontrol edilmiştir. Evlilik uyumu, depresyon, empati ve duygu dışavurum düzeyi değişkenlerinin, çok değişkenli istatistiğin temel sayıtlılarını karşılayıp karşılamadığına bakılmıştır. Değişkenler için z puanları hesaplanmış, ±3.29 aralığı dışında kalan 5 kişi analizden çıkarılmış ve araştırmaya 167 katılımcı ile devam edilmiştir.

Tablo 2'de görüldüğü gibi katılımcıların evlilikte uyum puan ortalamaları 34'dür. Evlilik uyumu ve uyumsuzluğunu belirleyen EUÖ'nün kesme değeri ise 43.5'dir (Tutarel-Kışlak, 1999). Bu durum grubun genelinin evlilikte uyumsuz olduğuna işaret etmektedir.

Araştırmanın bulguları korelasyon, regresyon ve t testi analizleri ile elde edilmiştir.

1. Araştırmada yer alan değişkenler arasındaki ilişkiler

Evlilik uyumu ile demografik değişkenler arasındaki korelasyonlar

Araştırmada yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, çalışıp çalışmama durumu, evlilik yaşı, evlilik türü, eşin yaşı, evlilik süresi, çocuk sayısı değişkenleri ile evlilik uyumu arasındaki ilişkilere

Pearson Korelasyon ve Nokta Çift Serili Korelasyon Analizi ile bakılmıştır. Yapılan analizler sonucunda demografik değişkenler ile evlilik uyumu arasında anlamlı ilişkiler saptanamamıştır. Korelasyon değerleri r=.003 (evlenme yaşı) ile r= .185 (eşin yaşı) arasında değişmektedir.

Evlilik uyumu ile duygu dışavurum düzeyi alt ölçek toplam puanları, depresyon ve empati puanları arasındaki korelasyonlar

Araştırmada evli kişilerde duygu dışavurum puanları (dalıcılık/müdahalecilik, duygusal tepki, hoşgörü/beklenti), depresyon ve empati puanları ile evlilikte uyum puanı arasındaki korelasyonlara Pearson Korelasyon Analizi ile bakılmıştır.

Katılımcıların EUÖ puanları ile DDÖ'nün alt ölçeklerinden Hoşgörü/Beklenti ve Duygusal Tepki alt ölçeklerinin puanları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r= -.32, p<.05 ve r= -.35, p<05). DDÖ puanlarının artışı olumsuz duygu ifadesine işaret etmektedir. Buna göre katılımcıların Hoşgörü/Beklenti ve Duygusal Tepki dışavurum puanlarının azalması ile evlilikte uyum puanlarının artması birlikte gözlenmektedir.

Ayrıca katılımcıların EUÖ ile EEÖ toplam puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r= .18, p<.05). Buna göre empati puanlarının artışı ile evlilikte uyum puanlarının artışı birlikte gözlenmektedir.

EUÖ toplam puanı ile BDE toplam puanı arasındaki ilişki de anlamlı (r= -.19, p<.05) bulunmuştur. Bu bulgu, katılımcıların depresyon puanlarındaki artış ile evlilik uyumlarındaki azalışın birlikte gözlendiğine işaret etmektedir.

Evlilik uyumunu yordayan değişkenler

Bu araştırmada evlilik uyumunu yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla stepwise metoduyla çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Yordanan değişken olarak Evlilikte Uyum Ölçeği'nin toplam puanı kullanılmıştır. Korelasyon sonuçlarına bağlı kalınarak, sırasıyla Duygu Dışavurum Ölçeğinin "Duygusal Tepki" ve "Hoşgörü / Beklenti" alt ölçekleri ile "Empati Eğilimi" Ölçeği'nin toplam puanları yordayıcı değişken olarak kullanılmıştır.

Tablo 2'de regresyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

	F	B	Beta	T	$\mathbf{R^2}$	Uyarlanmış $\mathbf{R^2}$	P
Duygusal Tepki	23,03	-1.02	- .35	-4.80	.12	.12	.05

Yapılan regresyon analizine göre, Duygu Dışavurum Ölçeğinin "Duygusal Tepki" ve "Hoşgörü / Beklenti" alt ölçekleri ile "Empati Eğilimi Ölçeği" puanları içinden, "Duygusal Tepki" puanları evlilik uyumunu yordamaktadır ve ilgili değişken varyansın %12'sini açıklamaktadır.

2. Evlilik uyum düzeyi yüksek ve düşük olan grupların ölçeklerden aldıkları puanlar açısından karşılaştırılması

Araştırmanın amacı doğrultusunda, evlilik uyum düzeyi yüksek ve düşük olan bireylerin; duygu dışavurumu alt ölçek toplam puanları, empati ve depresyon puanları açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için, öncelikle istatistiksel olarak EUÖ puanları aritmetik ortalamasının (X=33.99) bir standart sapma (ss= 6.04) altı ve bir standart sapma üstü olarak belirlenen uç gruplar; evlilik uyum düzeyi düşük ve evlilik uyum düzeyi yüksek grup olarak adlandırılmıştır.

Bu iki grup, "duygu dışavurumu alt ölçek toplam puanları ile empati, depresyon puanları" açısından t testi ile karşılaştırılmıştır. Sonuçlar Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Evlilik Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olanların Ölçek Puanları Açısından Karşılaştırılması

	Evlilik Uyum Düzeyi Yüksek Grup (n=23)		**Evlilik Uyum Düzeyi Düşük Grup (n=20)**		
	Ort.	**Ss**	**Ort.**	**Ss**	**T**
Dalıcılık/Müdahelecilik	10.43	1.44	10.40	2.68	.05
Duygusal Tepki	9.17	1.87	11.40	2.58	3.19*
Hoşgörü/Beklenti	8.52	1.75	10.35	2.41	2.80*
Empatik Eğilim	68.17	13.78	71.80	7.33	1.09
Depresyon	8.65	6.58	13.80	9.05	2.10*

*p<.05

Tablo 2'de görüldüğü gibi, evlilik uyum düzeyi yüksek ve düşük olan grupların "Duygusal Tepki" , "Hoşgörü/ Beklenti ve Depresyon" ölçek toplam puanları arasındaki fark anlamlıdır. Evlilik uyumu düşük olan grubun duygusal tepki, hoşgörü/beklenti ve depresyon puanları diğer gruptan daha yüksektir. Söz konusu ölçek puanlarındaki artış ise olumsuzluğa işaret etmektedir.

Tartışma

Evliliğin niteliğini belirleyen evlilik uyumu ile bağlantılı etmenlerin belirlenmesi bu alanda çalışanlar için oldukça ilgi çekicidir. Günümüzde evlilikte yaşanan çatışmalar artmakta, boşanan çiftlerin sayısı giderek çoğalmaktadır. Bu bağlamda eşlerin birbirlerine yaptıkları yüklemeler, bağlanma tarzları, kişilik özellikleri, olumlu ve olumsuz duygularını nasıl ifade ettikleri, anlayış düzeyleri, iletişim tarzları, var olan psikolojik sorunları, bazı demografik özellikleri gibi etmenler de araştırıcıların ilgisini daha çok çekmektedir. Önceki bölümlerde ifade edildiği gibi bu araştırmada da, evliliğin niteliğiyle bağlantılı olabilecek bazı sosyodemografik değişkenler, duygu dışavurum düzeyi, empati, depresyon ile evlilik uyumu arasındaki ilişkileri araştırmak amaçlanmıştır.

Araştırma kapsamında evlilik uyumu ile cinsiyet, yaş, evlilik yaşı, evlilik süresi, evlilik türü, eşin yaşı, gelir düzeyi, eğitim düzeyi ve çocuk sayısı arasındaki ilişkiler değerlendirilmiştir. Söz konusu değişkenlerin evlilik uyumu ile bir ilişki göstermedikleri belirlenmiştir. Yaş, cinsiyet, çocuk sayısı, iş, eğitim düzeyi, evlilik süresi gibi değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkili olmadığını gösteren başka çalışmalar da vardır (Erdoğan, 2007; Jose ve Alfons, 2007; Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002). Ancak yazında tersi yönde bulgular da mevcuttur. Demiray (2006) eşin yaşı ve evlilik süresi ile evlilik uyumu arasında, Şener ve Terzioğlu (2002) ise öğrenim düzeyi, ailenin aylık geliri, 35 yaş ve sonrasında evlenme, sahip olunan çocuk sayısı, eşler arasındaki yaş farkı ve evlilik süresi ile evlilik uyumu arasında anlamlı ilişkiler elde etmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde, mevcut çalışmanın bulguları sosyodemografik değişkenlerle evlilik uyumu arasında ilişki olmadığı yönündeki bulguları desteklemektedir, ancak ilgili değişkenler açısından daha geniş örneklemler üzerinde yapılacak yeni araştırmalara gereksinim olduğu da vurgulanabilir.

Araştırmada evlilik uyumu ile duygu dışavurum düzeyi, depresyon ve empati ölçek puanları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur, ancak regresyon analizi sonuçlarına göre, sadece duygusal tepki puanlarının evlilik uyumunu yordadığı belirlenmiştir. Bu durumda, "Duygusal Tepki"nin eşe olumlu bir şekilde yansıtılmasının, evlilikte uyumla ilişkili bulunan empati,

depresyon, hoşgörü/beklenti gibi diğer değişkenlerin önüne geçerek, evlilik uyumuna önemli katkıda bulunduğu ifade edilebilir. Korelasyon analizine göre de EUÖ ile DDÖ alt boyutlarından duygusal tepki puanları arasındaki anlamlı ve negatif yönde elde edilen ilişki, ilgili puanlardan biri arttığında diğerinin azalmakta olduğuna işaret etmektedir. Literatür duygusal tepkilerin nasıl ifade edildiğinin önemi üzerinde durmaktadır. Kızgınlığın uygun yolla ifadesi arttıkça ve sözel saldırganlık azaldıkça evlilikteki uyum da artmaktadır ya da kızgınlık ve sözel saldırganlığın artışı evlilik uyumunu azaltmaktadır (Gavazzi ve ark., 2000; Guerrero ve ark., 2008). Sonuç olarak elde edilen bu bulgu ilgili yazınla paralellik göstermektedir.

Evlilikteki uyumu ve uyumsuzluğu, araştırmada ele alınan değişkenlerden hangilerinin daha iyi belirlediğini ortaya koymak adına evlilik uyumu yüksek ve düşük olarak iki gruba ayrılan katılımcıların duygusal tepki ve hoşgörü/beklenti puanlarının birbirinden farklı olduğu görülmüştür. Evliliğinde uyumsuz kişiler daha çok olumsuz duygusal tepki göstermekte, beklentileri karşılanmadığı zamanlarda hoşgörüsüz davranmakta ve daha depresif olmaktadırlar. Alanda çalışan araştırıcıların belirttiği gibi, duygularımızı nasıl ifade ettiğimiz, ihtiyaç ve beklentilerimizi nasıl yansıttığımız, hoşgörü düzeyimiz, olumlu beklentilerimiz bizim diğerleriyle kurduğumuz ilişkilerin niteliğini belirlemekte, sağlıklı ve uyumlu ilişki üzerine önemli ipuçları vermektedir (Cordova ve ark., 2005; Deniz ve ark, 1998; Ölçer ve ark., 2010; Wearden ve ark, 2000).

Araştırmada evlilik uyumu yüksek ve düşük olan iki grubun depresyon puanlarının da farklı olduğu görülmüştür. Bir diğer ifadeyle, evlilik uyumu azaldıkça depresyon puanlarında artış olmaktadır. Evliliğin en önemli kişilerarası ilişkilerden olduğu düşünüldüğünde evlilikte yaşanan sorunların, çatışmaların psikolojik problemlere yol açması muhtemeldir. Düzgün'de (2009) evlilik uyumu ile depresyon arasında benzer bir ilişki bulmuş, Erdoğan (2007) ise sorunlu evliliği olan kadınların % 48'inde depresyon olduğunu belirtmiştir. Evlilikte sağlanan uyumdaki artışın kişilerin psikolojik sağlıklarına yansıdığı da bilinmektedir (Bloom, 1978; Fidanoğlu, 2007; Wearden, 2000).

Son olarak araştırmada empati düzeyi açısından evlilik uyumu yüksek ve düşük gruplar arasında fark olmadığı belirlenmiştir, ancak evlilik uyumu ile empati arasında anlamlı bir ilişki olduğu da görülmüştür. Evlilik uyumu ile empati eğilimi arasında görülen ilişki literatürle tutarlı bir sonuçtur (Davis ve Oathout, 1987; Long ve Andrews, 1990; Özgüven, 2000; Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002).

Duygu dışavurumu genel olarak klinik örneklem üzerinde çalışılan bir kavramdır. Duygu dışavurumu ölçümleri de hasta ve hasta yakınları üzerine odaklanmaktadır. Hastalığın nüks etmesinde, şiddetinin artmasında duygu dışavurumunun önemi bilinmektedir (Berksun, 1992; Cosci va ark., 2011; Cruise ve ark. , 2011; Ebrinç ve ark., 2001; İlnem ve ark., 1998; Kocabıyık ve ark., 2005; Mc Farlane ve ark., 2007; Subandi, 2011; Tüzer ve ark., 2003). Ailenin duygu dışavurumu fiziksel ve zihinsel hastalıkların sonuçlarını yordamaktadır, ancak duygu dışavurumunda kültürel farklar da gözlenmektedir. Aile, kültürel farklar, hastalığa ve hastaya yönelik tutumlar, roller, toplumun yapısı duygu dışavurumunu belirlemekte ve dolayısıyla hasta ve hastalığın gidişini etkilemektedir (Bhugra & Mc Kenzie, 2003). Sonuç olarak duygu dışavurumu psikolojik sağlığı ciddi düzeyde belirleyen, hasta ve ailesi üzerinde etkisi olduğu düşünülen bir etmen olarak karşımıza çıkmaktadır. Benzer şekilde duygu dışavurumunun yakın ilişkilerde, evlilik uyumunda ve evli kişilerin psikolojik sağlıklarında önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada evli bireylerle çalışılmıştır, çiftlerle çalışılması da yararlı olabilir. Gelecekte çiftlerin duygu dışavurumlarının birbirlerinin uyumunu nasıl etkilediğini ayrıntılı olarak belirlemek alana katkı sağlayacaktır.

Araştırmada, kültürel açıdan değişim gösterdiği ileri sürülen duygu dışavurumu kavramı ile empati, depresyon ve evlilik uyumu değişkenleri bir arada ele alınmış ve Türk kültüründe evli bireylerle çalışılmıştır. Genel olarak sonuçlar değerlendirildiğinde, duygu dışavurumu kavramı ve duygu dışavurumu ölçeğinin, evliliğin niteliğini araştıran çalışmalarda kullanılabileceği görülmüştür. Özellikle duygu dışavurumu alt boyutlarından olan Hoşgörü/Beklenti ve Duygusal Tepki'nin, evlilik uyumu ve uyumla ilişkili olan diğer değişkenlerle daha geniş örneklemlerde bir arada ele alındığı yeni araştırmalara gereksinim vardır.

Kaynaklar

Abramson, L.Y., Seligman, M., & Teasdale, J.D. (1978). Learned helplessness in humans: Critique and Reformulation. Journal of Abnormal Psychology, 87(1), 49-74.

Beck, A.T. (1991). Cognitive therapy: A 30-year retrospective. American Psychologist, 46(4), 368-375.

Beck, A.T., Steer, R.A, Garbin, M.G. (1988). Psychometric properties of the Beck Depression Inventory: Twenty-five years of evaluation. Clinical Psychology Review, 8: 77-100.

Beck, A.T., Ward, C.H., Mendelson, M., Mock, J., Erbaugh, J. (1961). An inventory for measuring depression. Archives of General Psychiatry, 4: 53-63.

Berksun, O. (1992). Şizofrenide Aile Faktörü: Expressed Emotion (EE): Ölçek Geliştirme ve Uygulama Denemesi. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Ankara.

Bhugra, D. & McKenzie,K. (2003). Expressed emotion across cultures. Advances in Psychiatric Treatment, 9, 342–348.

Bloom, B.L., Asher, S., & White, S.W. (1978). Marital distruption as a stressor. A review and analysis. Psychology Bulletin, 85: 867-894.

Blum, J.S., & Mehrabain, A. (1999). Personality and temperament corelates of marital satisfaction. Journal of Personality. 67(1),93-120.

Burns, D.D., Sayers, S.L., & Moras, K. (1994). Intımate relationship and depression: Is there a causal connection. Journal of Consulting and Clinical Psychology, 62(5), 1033-1035.

Clark, D.A., Beck, A.T., & Brown, G. (1989). Cognitive mediation in general psychiatric outpatients: A test of the content-specificity hypothesis. Journal of Personalitiy and Social Psycholohy, 56(6), 958-964.

Cingisiz, N. ve Murat, M. (2010). Evlenmek için birbirlerini tercih eden çiftlerin duygusal zeka düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Gaziantep Sosyal Bilimler Dergisi, 9 (1), 99-114.

Civan, A. (2011). Eşlerin Duygu Dışavurum Tarzları İle Algılanan Evlilik Kalitesinin İlişkisi ve Duygusal Farkındalığın Rolü. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin.

Cole, J.D., & Kazarian, S.S. (1988). The level of expressed emotion scale: A new measure of expressed emotion. Journal of Clinical Psychology, 44(3), 392-397.

Cordova, J.V., Gee, C:B. & Warren, L.Z. (2005). Emotional skillfulness in marriage: Intimacy as a moderator of the relationship between emotional skillfulness and marital satisfaction. Journal of Social and Clinical Psychology, 24, 218-236.

Cosci, F., Londi, I., Patussi, V, Sirigatti, S. (2011). Expressed emotion and parental attitude toward children of alcoholics. European Psychiatry, 26(1), 17.

Cruise, R.C., Sheeber, L.B., & Tampson, M.C (2011). Behavioral correlates of maternal expressed emotion in interaction task. Journal of Family Psychology, 25 (5), 781-784.

Davis, M.H. & Oathout, H.A. (1987).Maintenance of satisfaction in romantic relationships: Empathy and relational competence. Journal of Personality and Social Psychology, 53(2), 397-413.

Deniz, H., İlnem, C. ve Yener F. (1998). Şizofren bireyin algıladığı duygu dışavurum düzeyinin relapsla ve aile işlevleriyle ilişkisi. Düşünen Adam: Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi, 11(3), 5-15.

Demiray, Ö. (2006). Evlilikte Uyumun Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Diyarbakır.

Dökmen, Ü. (1988). Empatinin yeni bir modele dayanılarak ölçülmesi ve psikodrama ile geliştirilmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 21, (1–2), 155–190.

Düzgün, G. (2009). Evli Kişilerde Depresyon, İlişkiye İlişkin İnanç, Kendini Ayarlama Düzeyinin Evlilik Uyumu ile İlişkisi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Ebriç, S., Çetin, M., Başoğlu, C., Yücel Ağargün, M., Seçil, M., Can, S., ve diğer (2001). Şizofren hasta ve ailelerinde aile işlevselliği, sosyal destek ve duygu dışavurmunun incelenmesi. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 2(1), 5-14.

Ellis, A. (2007). General semantics and rational-emotive therapy: 1991 Alfred Korzybski memorial lecture. A Review of General, Semantics, Oct., 301-319.

Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H.,Eradamlar, N. ve Alpkan, R. L. (2005). Evlilik uyumu. Düşünen Adam: Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi, 18(1): 39-47.

Epstein, N., & Mehrabian, A. (1972). A measure of emotional empathy. Journal of Personality, 40, 525-543.

Erdoğan, S. (2007). Evlilik Uyumu ile Psikiyatrik Rahatsızlıklar, Bağlanma Stilleri ve Mizaç ve Karakter Özellikleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı. Uzmanlık Tezi. Ankara.

Fışıloğlu, H. (2001). Consanguineous marriage and marital adjustment inTurkey. The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families, 9, 215-222.

Fidanoğlu, O. (2007). Evlilik Uyumu İle Eşlerin Somatizasyon Düzeyleri Arasındaki İlişki Ve Diğer Sosyodemografik Değişkenler Açısından Karşılaştırılması. Marmara Üniversiesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Tezi. İstanbul.

Freeston, M.H. and Plechaty, M. (1997). Reconsideration of of the Locke-Wallace Marital Adjustment Test:Is it still relevant fort he 1990's? Psychological Reports, 81, 419-434.

Gavazzi, S.M., Mc Kenry, P.C., Jacobson, J.A., Julian, T.W., & Lohman, B. (2000). Modelling the effects of expressed emotion, psychiatric symptomology, and marital quality levels on male and female verbal aggression. Journal of Marriage and Family, 62, 669-682.

Guerro, L.K., La Valley, A.G., & Farinelli, L. (2008). The experience and expression of anger, guilt, and sadness in marriage: An equity theory explanation. Journal of Social and Personal Relationships, 25(5), 699-724.

Haley, J. (1988). Psikolojik Sorunlar ve Psikoterapi. (Uzunöz, A, Çev.) Ankara: Çark Kitabevi Yayınları.

Heene, E., Buysse, A., & Van Oost, P. (2005). Indirect pathways between depressive syptoms and marital distress: The role of conflict, comminucation, attributions, and attachment style. Family Process, 44(4), 413-440.

Hisli, N. (1988). Beck Depresyon Envanteri'nin geçerliliği üzerine bir çalışma. Psikoloji Dergisi, 6(22), 118-126.

Hisli, N. (1989). Beck Depresyon Envanteri'nin üniversite öğrencileri için geçerliği, güvenirliği. Psikoloji Dergisi, 7(23), 3-13.

Hunt, R.A. (1978). The effect of item weighting on the Locke-Wallace Marital Adjustment Scale. Journal of Marriage and Family, 40, 249-256.

Hünler, O. S. ve Gençöz, T. (2003). Boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumu ilişkisi: Algılanan evlilik problemleri çözümünün rolü. Türk Psikoloji Dergisi, 18(51), 99-108.

İlnem, C., Çete, T., Deniz, H. ve Yener, F. (1998). Şizofreni ve depresyonda yaşam olayları ile bireyin algıladığı duygu dışavurum düzeyi. Düşünen Adam, 11(4), 12-20.

Ingoldsby, B.B., Horlacher, G.T., Schvaneveldt, P.L., & Matthews, M. (2005). Emotional expressiveness and marital adjustment in Ecuador. Marriage and Family Review, 38(1), 25-44.

Jose, O., & Alfons, V. (2007). Do demographics affect marital satisfaction? Journal of Sex & Marital Therapy, 33, 73-85.

Kılıç, E. (2009). Aile terapileri. Psikoterapi Yöntemleri. içinde (229-271). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.

Kinnunen, U., & Feldt, T. (2004). Economic stress and marital adjustment among couples: Analyses at the dyadic level. European Journal of Social Psychology, 34, 519-532.

Kocabıyık, A., Beştepe,E., Karşıdağ,Ç. , Kükürt, R. ve Alpay N. (2005). Bipolar Bozuklukta Duygu Dışavurumunun Relaps Üzerine Etkisi. Düşünen Adam,18(1),4-12.

Kocadere, M. (1995). İyi ve Kötü Evliliklerin Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Betimsel Bir Çalışma. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Ensititüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.

Locke, H.J. and Wallace, K.M. (1959). Short marital-adjustment and prediction tests: Their reliability and validity. Marriage and Family Living, 21, 251-255.

Long, E.C.J. (1994). Maintaining a stable marriage: Perspective taking as a predictor of a propensity to divorce. Journal of Divorce and Remarriage, 21, 121-138.

Long, E.C.J., & Andrew, D.W. (1990). Perspective taking as a predictor of marital adjustment. Journal of Personality An Social Psychology, 59(1), 126-131.

Mc Farlane, W.R., & Cook, W.L. (2007). Family expressed emotion prior to onset of psychosis. Family Process, 46 (2).

Ölçer, S., Perdahlı Fiş, N., Berkem, M. ve Karadağ, B. (2010). Astımlı çocukların benlik saygıları ve annelerin duygu dışavurum düzeylerinin değerlendirilmesi. Türk Pediatri Dergisi Arşivi, 45, 144-149.

Özgüven, İ.E. (2000). Evlilik ve Aile Terapisi. Ankara: PDREM Yayınları.

Subandi, M.A. (2011). Family expressed emotion in Japanese (?). Culture, Medicine and Psychiatry, 35(3), 331-346.

Şener, A. ve Terzioğlu, R. S. (2002). Ailede eşler arasında uyuma etki eden faktörlerin araştırılması. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı.

Tutarel-Kışlak, Ş. (1996). Cinsiyet, Evlilik Uyumu, Depresyon İle Nedensel Ve Sorumluluk Yüklemeleri Arasındaki İlişkiler Üzerine Bir Araştırma. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Ensitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara.

Tutarel-Kışlak, Ş. (1997). Evlilik uyumu ile nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri arasındaki ilişkiler. Türk Psikoloji Dergisi, 12(40), 55-64.

Tutarel-Kışlak, Ş. (1999). Evlilikte uyum ölçeğinin güvenirlik ve geçerlik çalışması. 3P Dergisi, 7(1), 50-57.

Tutarel-Kışlak, Ş. ve Çabukça, F. (2002). Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. Aile ve Toplum, 2(5), 35-42.

Türkçapar, H., Sungur, M. ve Sargun, E. (2009). Bilişsel davranışçı terapiler. Psikoterapi yöntemleri içinde (77-144). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.

Tüzer, V., Zincir, S., Başterzi, A., Aydemir, Ç., Kısa C. ve Göka, E. (2003). Klinik Psikiyatri, 6, 198-203.

Üncü, S. (2007). Duygusal Zeka ve Evlilik Doyumu İlişkisi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Wearden, A.J., Tarrier, N., Barrowclough, C., Zastowny, T.R., & Rahill, A. A. (2000). A review of expressed emotion research in health care. Clinical Psychology Review, 20(5), 633-666.

YAZARLAR HAKKINDA

Doç.Dr. Şennur Tutarel-Kışlak, Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü mezunudur ve aynı üniversitenin Deneysel Psikoloji Anabilim Dalı'nda yüksek lisansını tamamlamıştır. Doktorasını Ankara Üniversitesi DTCF Psikoloji Bölümü'nün Klinik Psikoloji Anabilim Dalı'nda yapmıştır. Doktora tezi başlığı; "Cinsiyet, Evlilik Uyumu, Depresyon ile Nedensel ve Sorumluluk Yüklemeleri Arası İlişkiler Üzerine Bir Araştırma" dır. Ege Üniversitesi Psikoloji Bölümünde kısa bir süre araştırma görevlisi olarak çalışmıştır. 1986 yılında araştırma görevlisi olarak başladığı Ankara Üniversitesi DTCF Psikoloji Bölümü'ndeki görevini, bugün Klinik Psikoloji öğretim üyesi olarak sürdürmektedir. Aynı zamanda Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Disiplinlerarası Adli Tıp Anabilim Dalı Adli Psikoloji Programı ile Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsünde görevli öğretim üyesidir. 2006'da doçentlik ünvanını almıştır.

Erişim: sennurkislak@hotmail.com

Işıl Göztepe, 2011 yılında Ankara Üniversitesi DTCF Psikoloji Bölümü'nden mezun olmuştur. Aynı yıl bölümün Klinik Psikoloji Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başlamış olup, eğitimine halen devam etmektedir.

Erişim: isilgoztepe@gmail.com

SUMMARY

Marriage is the most meaningful interpersonal relationship for many people. The characteristics of a healthy and harmonious marriage can be defined as such: Showing love and affection, accepting personal differences, sharing emotions, showing empathetic understanding, communicating effectively, having a sense of humour, solving problems together without conflict, expressing emotions of mutual appreciation.

Objective: The main purpose of this study was to determine the relation of marital adjustment with expressed emotion, depression and empathy among married couples, as well as to investigate the relation among marital adjustment and such demographic variables as age, gender etc.

Method: The participants of this study consisted of 167 married individuals. Marital Adjustment Scale, Level of Expressed Emotion Scale, Beck Depression Inventory, and Empathetic Tendency Scale were used.

Results: The data analysis was conducted by employing correlation, multiple regression and t test analysis. According to the findings, Level of Expressed Emotion Scale's Emotional Response Subscale was determined as the variable, predicting marital adjustment. . It was found out that the scores of Tolerance/Expectance and Emotional Reaction Subscales, as well as the scores of Depression differed between two groups with a high and low level of marital adjustment.

Conclusion: When the existing literature is taken into consideration, it is seen that most of the research studies on the level of expressed emotion are related to a clinical sample. The significance of the findings on expressed emotion of married couples increases, since the research was not conducted by using a clinical sample. Accordingly, it would be worth taking into consideration the variable of expressed emotion in further studies on marriage

View publication stats